

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

एकायु (एक + आयु) adj. die Lebendigen vereinend, — um sich sammelnd: **एकायुस्मे** विश्वं आविवीक्षति RV. 1, 31, 5; bei Vergleichung mit 11 liesse sich verstehen: der einzige d. h. erste Lebendige, dabei wäre aber Oxytonierung erforderlich.

1. **एकार्य** (एक + अर्थ) m. ein und derselbe Zweck: **एकार्यसमुपेतं** माम् N. 3, 8.

2. **एकार्य** (wie eben) adj. 1) gleiches Ziel —, gleichen Zweck habend KĀTJ. ÇR. 1, 7, 1. 2. 8, 1. nom. abstr. **एकार्यत्वं** n. 1, 7, 13. **एकार्यता** MBH. 1, 3413. R. 5, 81, 17. 82, 6. 7. — 2) gleiche Bedeutung habend Nir. 4, 1. — 3) die Bedeutung eines Ganzen habend, ein Ganzes ausdrückend, nur einen Begriff bildend: द्विगु: AK. 3, 6, 3. 25. **एकार्यभि** und davon **एकार्यभाव** m. P. 2, 1, 4, Sch.

एकावली (एक + आ०) f. 1) ein aus einer einzigen Schnur bestehender Perlenschmuck AK. 2, 6, 3, 7. H. 661. Vikr. 12, 17 (im Prakrit). — 2) in der Rhet. eine Reihe von Sätzen, in denen ein regelmässiger Uebergang eines Prädicats in ein Subject oder umgekehrt erfolgt; z. B. सरो विकसिताम्बोजमम्बोजं भृङ्गसंगतम् । भृङ्गा यत्र ससंगिताः संगीतं सस्मरोदयम् Sāh. D. 730.

एकाशीति (von एकाशीति) adj. der 81ste MBh. in den Unterschrr. der Adhājā.

एकाशीति (एक + अशीति) f. einundachtzig Buāg. P. 5, 4, 12. Davon ०तितम adj. der 81ste R. in den Unterschrr. der Sarga.

एकाश्रित (एक + आश्रित, partic. von अश्रि mit आ) adj. sich an einen einzelnen Gegenstand anlehnend, an ihm haftend: गुणाः Siddhāntamukt. im ÇKDr. = **एकवृत्ति** Bhāṣhp. 89. संयोगश्च विभागश्च संख्या द्विवादिकास्तथा । द्विपृक्त्वादप्यस्तद्वदेते ऽनेकाश्रिता (nicht an Einem d. i. an Zweien oder Mehreren haftend) गुणाः ॥ 88.

एकाष्टका (एक + अष्टका) f. die eine d. h. wohl die erste, ausgezeichnete Aṣṭakā; entweder die erste Aṣṭakā nach dem Vollmonde (also soviel als das einfache अष्टका) oder vielleicht die erste Aṣṭakā eines Jahres oder eines andern grösseren Zeitabschnittes AV. 3, 10, 5. 8. 12. संवत्सराय दीक्षिष्यमाणो एकाष्टकायां दीक्षेत्तृषो वै संवत्सरस्य पतेति TS. 7, 4, 8, 1. 3, 3, 8, 4. 5, 7, 2. गवामपनयिकाष्टकायां दीक्षा KĀTJ. ÇR. 13, 1, 2.

एकाष्टील (von एक + अष्टील) 1) adj. einkernig. — 2) m. angeblich = **वक्** Agati grandiflora Desv. AK. 2, 4, 2, 62. MED. I. 149. Diese Pflanze hat aber zahlreiche bohnenförmige Kerne. Auch ०ला AK. v. 1. — 3) f. ०ला Clypea hernandifolia Wight et Arn. AK. 2, 4, 3, 3. MED. RĀĠAN. im ÇKDr.

एकासनिक (von एक + आसन) adj. nur einen Sitz habend BURN. Intr. 307.

एकार्ह (एक + 2. अर्ह) P. 5, 4, 90. m. Vop. 6, 38. 39. 1) Zeitraum eines Tages: **एकार्हम्** einen Tag hindurch M. 5, 59, 71. 11, 157. **एकार्हगम** m. Tagereise: अश्वस्य P. 5, 2, 19. — 2) Eintagsfeier, einfaches Opfer (im Gegensatz zu solchen Feiern, welche eine Reihe von Tagen füllen, अह्नीन); unter den Soma-Opfern diejenigen, welche eine einzige Trankbereitung haben: प्रतिष्ठा वा एकार्हः AIT. Br. 6, 8. ÇAT. Br. 4, 5, 4, 14. 6, 8, 20. 12, 2, 13. 13, 3, 1, 9. उक्तप्रकृतयो ऽह्नीनैकार्हाः सिद्धिरहोभिरङ्गमन्तिदेशो ऽनन्तिदेशे लेकार्हः ĀCV. ÇR. 9, 1. 10, 1. 6, 10. KĀTJ. ÇR. 8, 2, 39. 12, 1, 1. 2, 11. 23, 3, 7.

एकाहार (एक + आहार) adj. nur ein Mal am Tage Speise zu sich nehmend MBh. 13, 5159. 5171.

एकीकर (von एक + कर्), **एकीकरोति** vereinigen, verbinden: **एकीकृतभुजाः** सर्वाः सुषुपुस्तत्र योषितः R. 5, 13, 58.

एकीभाव (von एकीभू) m. das Einswerden, Vereinigung Suçr. 1, 372, 15. उदात्तवत्येकीभाव उदात्तं संध्यमन्तरम् RV. Prāt. 3, 6. VS. Prāt. 4, 130. Vedāntas. in BENF. Chr. 217, 10.

एकीभाविन् (von एकीभाव) adj. auf die Verschmelzung von Vocalen oder Accenten sich beziehend RV. Prāt. 3, 8.

एकीभू (von एक + भू), **एकीभवति** zu Eins werden, sich vereinigen, sich vermischen ÇAT. Br. 14, 7, 2. Mānd. Up. 5. MBh. 1, 919. 3, 12997. Arś. 3, 28. Suçr. 1, 286, 9. 297, 15. RV. Prāt. 11, 19. ÇĀNTIÇ. 3, 18. Sāh. D. 31, 15.

एकीय (von एक) adj. 1) von Einem herrührend, nur eine Autorität habend: आचार्यानुमतं वाक्यमेकीयं गृह्यते वाचित् GRHJASĀNGR. 1, 104. 105. — 2) zu derselben Partei gehörig Trik. 3, 2, 15.

ऐकीय (von एक + ईया) adj. mit einer Deichsel versehen RV. 10, 133, 3.

ऐकैक (एक + एक) adj. f. आ P. 8, 1, 9 (vgl. die Vārtt. dazu). je einer, jedes Mal einer, jeder einzelne: गाव ऐकैकं जनयत्यः ÇAT. Br. 4, 3, 5, 10. दश दश वा ऐकैकस्मिन्पशौ प्राणाः 8, 1, 1, 2. 1, 3, 5, 15. 2, 4, 4, 6. 13, 8, 3, 1. 14, 4, 2, 13. 6, 1, 2. ऐकैकस्यापि बहूनि नामधेयानि भवन्ति Nir. 7, 5. ÇĀNKH. ÇR. 1, 17, 7. 2, 6, 10. GRHJ. 1, 15. ĀCV. GRHJ. 4, 7. KĀND. Up. 5, 11, 5. PRAÇNOP. 3, 6. ÇVETĀÇY. Up. 5, 3. M. 3, 125. 129. 7, 138. 11, 213. 216. JĀĠN. 3, 88. 324. MBh. 1, 4598. Arś. 7, 6. DRAUP. 8, 17. R. 1, 40, 15. योऽनायामविस्तारमेकैको धरणीतलम् । विभिडः पुरुषव्याघ्राः 18. 2, 84, 8. 3, 61, 23. 25. P. 8, 2, 86. PAÑKĀT. I, 17. 174, 19. 194, 12. 19. 193, 6. 243, 14. 251, 18. Hit. Pr. 10. ÇĀK. 139. 110, 4. KATHĀS. 6, 43. 8, 23. इतो देशाद्वैकैकः क्रमाद्वैकैको गृह्यते । पुमान्प्रत्यक्षमनियः Vid. 197. ऐकैकम् adv.: एकाविंशतिपूपास्ते एकाविंशत्यरवयः । वसोभिरैकाविंशद्वैकैकं समलंकताः ॥ R. 1, 13, 27. ऐकैकतरं je einer unter mehreren Buāg. P. 2, 10, 11. Die ältere Sprache kennt diese Verbindung noch nicht, sondern flectirt beide Wörter; vgl. u. एक 3. am Ende.

ऐकैकवृत्ति (ए० + वृ०) adj. sich an jedem Einzelnen befindend Bhāṣhp. 89.

ऐकैकशम् (von ऐकैक) adv. einzeln, je nach der Reihe; sowohl in näherer Beziehung zum nom., als zu einem cas. obl. im Satze, der bisweilen auch zu ergänzen ist: एवमेकैकशस्तत्र वानराः — ऊचुस्ते वचनम् R. 4, 43, 16. 5, 90, 8. PAÑKĀT. 4, 14. न चेदेकैकशो राज्ञोऽनामः प्रतिनन्दसि MBh. 1, 3673. ऐकैकशः तनः कृता वीजं वीजम् 3, 8850. ऐकैकशः समस्तान्वा नाम्नीयाद्वान्सदा Suçr. 1, 244, 11. ऐकैकशस्तदा कन्यास्तान्हेमान्समुपाद्वन् (zum subj. und obj.) N. 1, 24. ऐकैकशः सर्वशश्चापि दैवैः Suçr. 2, 428, 8. गवो शतसहस्रं हि ब्राह्मणेभ्यो नराधियः । ऐकैकशो दैदा R. 1, 72, 22. ब्राह्मस्य तु तपाहस्य यत्प्रमाणं समासतः । ऐकैकशो युगानां तु क्रमशस्तन्निबोधत ॥ M. 1, 68. गवो दशसहस्राणि राज्ञामेकैकशः MBh. 3, 8628. धात्रीश्चैकैकशः प्रादात् je eine Amme Jedem S851. दानेन वधनिर्णिकं सर्पादीनामशङ्कुवन् । ऐकैकशश्चोत्कृच्छं द्विजः पापापनुत्तये (d. i. ऐकैकस्मिन्वधे) ॥ M. 11, 139.